

Tussen droom en daad

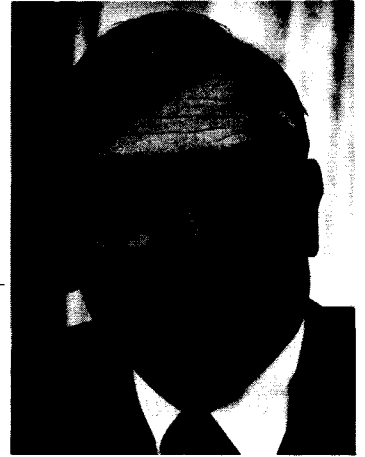
Hoe schrijf je een rapport voor een politieke partij? Van achteren naar voren, ja. Want het gaat om het resultaat. In mijn ogen wilde het bestuur van de PvdA vier dingen (Den Uyl verdubbeld): (1) een bedding voor een vruchtbare discussie over de verzorgingsstaat. Dat lijkt te lukken; (2) een vernieuwde relatie met de vakbeweging. Die is op onze avances ingegaan; wat grommend en schokschouderend, maar dat is hoe beren vrijen; (3) binnen gehoorsafstand blijven van de coalitiepartner, met begrip voor de wijze waarop het minzame zelfbeeld van de ononderbroken macht aldaar het effectief regeren bemoeilijkt; (4) aantrekkelijk blijven voor anderen, want Bolkestein doet wel flink, maar hij wil graag. Maar bovenal moest de rapporterende commissie verzorgingsstaat geloofwaardig zijn voor alle vier die doelgroepen; het verhaal moest kloppen in zijn financiële en economische consequenties.

Tegen die achtergrond heb ik met belangstelling kennis genomen van de kritiek van andere academische zondagspolitici, De Kam en Bomhoff voorop, in *NRC Handelsblad* van 14 en 20 januari. De Kam blijkt het rapport niet gelezen te hebben, en dat is natuurlijk een handicap. Hij suggereert dat wij zijn gevlucht voor de budgettaire werkelijkheid, een canard die overigens ook door vele andere niet-lezers is opgediend. Het is hem ontgaan dat de commissie de lastendruk niet wil verhogen (blz. 33). En ook dat het pleidooi voor de koppelingen, het (nog) niet verlagen van het minimumloon en de afwijzing van het ministelsel nadrukkelijk *afhankelijk* zijn gesteld van het slagen van het volumebeleid, "want zonder een totale inzet voor een beheerste volume-ontwikkeling lukt het niet en zullen nieuwe ingrepen onvermijdelijk zijn" (blz. 12). De Kams oplossing is bekend: een ministelsel zou f 8 miljard kunnen opbrengen. Onzin, natuurlijk, want daarvan wordt minstens f 6 miljard per cao herverzekerd, en het *economische* verschil tussen publieke of private collectieve-lastendruk ontgaat mij. Helemaal twee miljard dus, tegenover de f 15-20 miljard nationaal inkomen die met het op een Westeuropees niveau brengen van de arbeidsparticipatie te verdienen is, en waarop ons rapport zich concentreert.

De kritiek van Bomhoff is fundamenteeler: de veelheid van instrumenten, die wij aandragen om die participatiedoelstelling te halen, brengt veel mensen dicht bij de nullijn. Dat is niet leuk, dat is grauw, dat is te PvdA, zal ik maar zeggen. Vervolgens verstrikt hij zichzelf doordat hij niet begrijpt hoe we het instrumentarium in elkaar zetten, maar laat ik niet afdwalen van het hoofdpunt. Wij bieden geen leuke dingen voor de mensen, nee, maar bloed, zweet, tranen en zelfs loonmatiging om, in nadrukkelijke volgorde van belangrijkheid, (1) meer mensen aan het werk te krijgen en (2) de sociale zekerheid zo ongeschonden mogelijk overeind te houden. Dat vindt Bomhoff maar niks, dat vindt hij preken tegen consumptie. Niet in het voordeel van de gemiddelde werknemer, zegt hij, en niet wetenschappelijk. Hartelijk dank, ik had gewed dat iemand dat zou zeg-

gen. Het is niet wetenschappelijk nee, in die zin dat consumenten- of kiezerssoevereiniteit niet meer is dan een inwisselbaar axioma. Maar in mijn beleving is wat mensen willen wel een belangrijk uitgangspunt in zoiets als een democratie. Als 80% van Nederland en 91% van de PvdA tégen een mini-WAO is (*NRC*, 8 februari; soortgelijke resultaten eerder in *de Volkskrant*), waarom is het dan wetenschappelijk om vóór te zijn? Omdat dit strookt met de nutsfunctie van de genoemde collega's? Ach jee.

Veel economen denken inderdaad dat het wetenschappelijk is om je vooroordelen te rationaliseren; je hebt een model in je kop, en daar komt uit dat anderen je mening moeten delen. Dan kun je lekker van voren naar achteren schrijven, want je wéét al dat het goed afloopt. Daarom is het zo verhelderend om van achteren naar voren te schrijven en te laten zien welke offers een gewenst resultaat vraagt; als u niemand aan de kant wenst, dan moet u ophouden met symptoombestrijding en cosmetische lastenverlagingen, en de veel grotere inspanningen gaan opbrengen die een volumebeleid vergt. Als u daar te beroerd voor bent, of als uw blikveld beperkt blijft tot Texel en de verlaging van de vermogensbelasting, dan kunt u overgaan tot de orde van de dag. Dan kunt u de facile pennestreek zetten die een ministelsel invoert, en de structurele aanpak van de arbeidsmarkt en de uitvoering van de sociale zekerheid weer twee jaar uitstellen totdat ook dat ministelsel weer onuitvoerbaar gebleken is. Nee, dan Brinkman, een van mijn favoriete politici. Die heeft tenminste begrepen waar het over gaat. De PvdA heeft weer een aanvullend programma, waarmee ze het grootste maatschappelijke probleem van deze tijd te lijf kan. Waarmee ze het opkomende racisme en de dreigende sociale tweedeling wil bestrijden. Dat Kaland op stang jaagt en inzet voor de verkiezingen kan zijn. Dat komt niet zo gelegen, vindt Brinkman. Laten we daarom snel over iets anders beginnen. Er speelt zich heel wat af, tussen droom en daad.

D.J. Wolfson

D.J. Wolfson